

Kokonaisselvitys, kuinka kaupungin toimesta voidaan parantaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä kulttuuri- ja liikuntapalveluilla huomioiden esim. palvelujen asiakasmaksut

KULILK 20.12.2023 § 87
1281/00.01.02.05/2023

Kaupungin vuoden 2023 talousarvioon KV 12.12.2022 § 144 on kirjattu Kulttuuri- ja liikuntalautakunnan kohdalle: *Tehdään kokonaisselvitys siitä, kuinka kaupungin toimesta voidaan parantaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä kulttuuri- ja liikuntapalveluilla huomioiden esim. palvelujen asiakasmaksut.*

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta 21.6.2023 § 47: Seniorikortti tilannekatsaus:

"Kulttuuri- ja liikuntalautakunta antoi 26.10.2022 § 47 seuraavan vastauksen Vanhusneuvoston esitykseen koskien ikääntyneiden liikuntamahdollisuuksia ja seniorikorttia:

Joensuun vanhusneuvosto jätti 21.6.2022 kaupunginhallitukselle aloitteen koskien ikääntyneiden liikuntamahdollisuuksia ja seniorikorttia. Aloitteessa todettiin, että Joensuussa pääpaino liikunnassa on ollut huippu-urheilussa ja lapset sekä ikääntyneet ovat jääneet varjoon kaupungin liikunnan painopistealueissa. Aloitteessa toivottiin kaupungin lisäävän tiedottamista liikuntamahdollisuuksista ja ehdotettiin kaupungille, että kaupunki kävisi neuvotteluja paikallisten oppilaitosten kanssa ikääntyneiden toimintahetkien järjestämiseksi esimerkiksi Areenassa ja eri puolilla kaupunkia. Edelleen vanhusneuvosto ehdotti, että seniorikortin hinta alennetaan ja että seniorikortin voisi maksaa useammassa erässä. Lisäksi vanhusneuvosto ehdotti, että kaupunki selvittää mahdollisuudet laajentaa seniorikortin käyttöä kaupungin tarjoamiin kulttuuripalveluihin.

Aloitteeseen annetussa vastauksessa Kulttuuri- ja liikuntalautakunta 26.10.2022 § 76 todettiin seniorikortin osalta seuraavaa:

Kaupunki on mm. järjestänyt yhteistyössä Pohjois-Karjalan Liikunta Ry:n (Pokali) kanssa ikäihmisten terveyspäivä -tapahtumia Areenalla sekä Säpinää seniorit-kampanjan. Lisäksi on kokeiltu törmäyttää Ruplalla toimivat eläkeläisjärjestöt ja Karelian harjoitteluja ohjaavat opettajat, jotta heidän yhteistyönään syntyisi opiskelijoiden ohjaamia liikuntaryhmiä järjestöjen tapaamisiin. Järjestöjen välistä sekä oppilaitosten ja järjestöjen välistä yhteistyötä (esim. tiloja yhteisiä työntekijöitä ym.) on tarkoitus kehittää Yhdistykset yhdessä Joensuussa-hankkeella, jota ollaan kaupungille hakemassa. Mikäli hanke toteutuu, niin hankkeeseen kutsutaan eri sidosryhmät laajasti mukaan.

Joensuun kaupungin liikuntamahdollisuuksista tiedottamista tehdään laajasti eri tiedotuskanavia ja verkostoja hyödyntäen. Erityisesti ikääntyneille kohdennettuna tiedotusta on tehty mm. Joensuu Uutisten, kävelykadulla ja kirjaston edessä olevien kymppinäyttöjen sekä Vesikon info-tv:n kautta. Seniorikorttiesitteitä on ollut jaossa mm. uimahalleilla, maaseudun palvelupisteillä sekä Ikäihmisten terveyspäivän kaltaisissa tapahtumissa.

Kaupungin liikuntakoordinaattorin toimesta henkilökohtaista tiedottamista on tehty erilaisten verkostojen kautta. Tiedottamista myös kehitetään jatkuvasti. Jatkossa tarkasteluun voisi ottaa esim. mallin, missä kaupungin liikuntapalvelujen edustaja käy säännöllisin väliajoin pohtimassa vanhusneuvoston kanssa yhdessä erilaisia palvelutoiminnan ja viestinnän kehittämisen mahdollisuuksia.

Seniorikortin käyttöä ja käyttäjiä selvittäneiden tutkimusten tulokset ovat muutaman seikan kohdalla erittäin yksiselitteisiä. Seniorikorttia käyttävät ne, jotka liikkuvat jo ilman sitäkin riittävästi terveytensä kannalta. Toinen tutkimustulos kertoo, että hinnan laskeminen ei lisää terveytensä kannalta liian vähän liikkuvien liikunta-aktiivisuutta. Eri kuntien senioripalveluiden hintojen vertaaminen on erittäin hankalaa, koska palvelut vaihtelevat kunnittain erittäin paljonkin.

Liikuntapalveluiden käsitys on, että Joensuun hinnoittelu ei merkittävästi poikkea muista kunnista. Seniorikortin hinta on pysynyt jo useamman vuoden samana.

Kortin hinta pysyi muuttumattoman vuodesta 2014 vuoteen 2020. Kortin hinnan ollessa; puolen vuoden kortti 77 euroa ja koko vuoden kortti 126 euroa. Vuoden 2020 alusta kortin hintaa on nostettu vain valtuuston päättämällä korotuksilla (2%) vuosittain. Tällä hetkellä puolen vuoden kortin hinta on 81,70 euroa ja koko vuoden kortin hinta 134,25 euroa. Senioreiden maaseutualueiden liikunta- ja kuntosalikortti on ollut käytössä vuodesta 2019. Sen hinta on tällä hetkellä 24,50 euroa. Myös tämän kortin hintaa on vuosittain tarkistettu kaupunginvaltuuston päättämällä periaatteilla. Seniorikortin hinnoittelu ratkaistaan kulttuuri- ja liikuntalautakunnan marraskuun kokouksessa, jolloin lautakunta käsittelee vuoden 2023 taksat ja maksut.

Joensuun kaupunki tekee yhteistyötä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tulevan hyvinvointialueen kanssa. Kummallekin organisaatiolle kuuluu hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen niiden hoitamien lakisääteisten tehtävien osalta. Joensuun kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kohdistuu kulttuuri- ja liikuntapalveluihin. Vanhusneuvoston aloitteesta esiin tuotuja toiveita on tarkoitus huomioida Urheilukaupunki Joensuu -ohjelmaan liittyvässä hankkeessa, joka toteutetaan yhdessä ISLO:n kanssa. Koska seniorikortin käyttöä selvittäneet kyselyt on tehty ennen korona-aikaa, on kysely syytä toteuttaa uudestaan mahdollisesti jo ensi vuoden aikana.

Kulttuuripalvelut ovat kehittäneet toimintojaan vuosien varrella paremmin saavutettaviksi sekä osallistaviksi toiminnoiksi. Vapaapääsyyksiä tapahtumia (esim. Joensuun kirjallisuustapahtuma) järjestävät mm. kirjastopalvelut sekä yleinen kulttuurityö, mutta myös muut toimijat. Joensuun kaupunki on huomionut ikäihmiset myös mm. museon ja orkesterin eläkeläisten alennetuilla hinnoilla. Lisäksi veteraanit ovat jatkuvasti oikeutettuja pääsemään ilmaiseksi museopalveluiden näyttelyihin. Museopalvelut järjestävät myös vapaan pääsyn näyttelyitä kolme kertaa vuodessa kaikille kuntalaisille seuraavina ajankohtina:

- kansainvälinen museopäivä to 18.5.
- SuomSuomen kuvataiteen päivä 10.7.
- Joen yö -tapahtumapäivä

Joensuun kaupunki pyrkii kaikessa kulttuuritoiminnassa huomioimaan kaikki palveluiden käyttäjäryhmät tasapuolisesti ja tarjoamaan myös maksuttomia palveluja. Nämä maksuttomat palvelut ovat samalla tavalla myös ikäihmisten käytettävissä. Näin ollen kulttuurietujen lisäämisen Seniorikorttiin ei ole perusteltua.”

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta päätti 23.11.2022 § 90 seniorikortin hinnoittelun osalta seuraavaa:

Muutetaan senioripalveluiden Vesikon ja Rantakylän uinti- ja kuntosalikortin hinnoittelua niin, että 6kk kortti on tasan puolet 12kk kortin hinnasta. Tämä toteutetaan laskemalla 6kk kortin hintaa. Pyöristetään myös 12kk kortin hintaa 0,05 € alaspäin.

Uudet hinnat:

Uinti- ja kuntosalikortti / Vesikko ja Rantakylän uimahalli 6kk	67,10 €
Uinti- ja kuntosalikortti / Vesikko ja Rantakylän uimahalli 12kk	134,20 €

Liikuntakoordinaattori kertoo kokouksessa mitä muuta seniorikortin osalta on tehty ja suunniteltu edellä annetun vastauksen ja taksapäätöksen jälkeen.”

Sen lisäksi mitä edellä on todettu, voidaan sanoa, että kaikki mitä liikunnan ja kulttuurin palvelualueilla tehdään on kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Tätä työtä tehdään voimassa olevaan strategiaan perustuen sekä vuotuisen talousarvion resurssien ja toiminnallisten tavoitteiden ohjaamana. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta on vaikuttavinta kohdistaa resursseja sellaisten ihmisryhmien tavoittamiseen, jotka eivät vielä ole liikunta- ja kulttuuripalveluiden käyttäjiä. Keinoja ko. ryhmien tavoittamiseksi pyritään jatkuvasti löytämään sidosryhmäyhteistyöllä. Yhtenä esimerkkinä Ikämiehille hyvinvointia kulttuurista (IHKU)- hanke, jossa Joensuun kaupunki on osatoteuttajana. Hankkeen yhtenä tavoitteena on uusien kohderyhmien

tavoittaminen kulttuurihyvinvointitoimenpiteillä ja uusien keinojen kehittäminen kulttuurin hyödyntämiseksi.

Keväällä 2024 käynnistyy senioreille suunnatut Sennarimaanantait Joensuu Areenassa ja tätä toimintaa toteutetaan yhteistyössä Itä-Suomen liikuntaopiston (ISLO) sekä muiden Liikkuva Joensuu-toimijoiden kanssa. Lisäksi vanhusten viikolla järjestetään maksuttomia liikuntatapahtumia ikääntyneille. Keskusta-alueen seniorikorttiin on myös lisätty 3kk korttivaihtoehto ja tämä muutos astuu voimaan 1.1.2024. Keväälle 2024 on myös sovittu keskustelutilaisuus vanhusneuvoston kanssa, jossa aiheena on mm. seniorikorttikysely sekä ikäihmisten liikuntaneuvontahanke. Loppusyksystä 2023 tehtyyn seniorikorttikyselyyn saatiin 537 vastausta ja vastaajien keski-ikä oli 72 vuotta. Kyselyssä selvitettiin ikääntyneiden liikkumistottumuksia sekä liikuntapalveluiden ja seniorikortin käyttöä. Aineiston analyysi tehdään kevään 2024 aikana ja tietoja hyödynnetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eteen tehtävän työn kehittämisessä.

Vuoden 2024 talousarviota suunnitellaan erittäin haastavan taloustilanteen ehdoilla. Virkamiehet ovat valmistelleet mittavia säästötoimenpiteitä, joilla tavoitellaan n. 25 milj. euron kustannussäästöjä seuraavan kolmen vuoden aikana. Toimenpiteissä on mm. kaikkien asiakasmaksujen korotuksia ja palvelutason tarkastuksia. Vuodelle 2024 ei esimerkiksi seniorikorttitaksoihin kuitenkaan tehty korotuksia.

Kulttuuripalvelut mahdollistavat vapaapääsyisiä tapahtumia sekä ilmaisia toimintoja kaikkien yksiköittensä tahoilta varsin mittavasti huomioiden kirjasto- ja museopalvelut, lastenkulttuurin, yleisen muun kulttuurityön, konservatorion, kansalaisopiston sekä kaupunginorkesterin hyvinvointityön. Kaikki edellä mainitut yksiköt tuottavat vapaa pääsyisiä palveluita ja / tai tapahtumia.

Kulttuuripalveluiden lippujen hintakategoroinnissa on otettu huomioon myös eri ikäryhmät ja erityisryhmät. Tässä taloudellisessa tilanteessa kulttuuripalvelut eivät voi lisätä vapaa pääsyisiä toimintoja tai madaltaa entisestään lippujen hintakategorioita.

Joensuun kaupungin kulttuuripalvelut työskentelevät osallistaen ja ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia tukien mittavasti tällä hetkellä. Tahtotila on saada pysymään nykyinen taso kulttuuripalveluiden toiminnoissa tulevien vuosien taloushaasteista huolimatta.

Kaupungin taloudellinen tilanne huomioiden kulttuuri- ja liikuntapalveluiden osalta uudet avaukset kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ovat haastavia. Lakisääteistä tehtävää jatketaan aktiivisesti ja toimintatapoja muokkaamalla toiminnan vaikuttavuutta pyritään jatkuvasti parantamaan.

Valmistelija: liikuntajohtaja, kulttuurijohtaja, hyvinvointi- ja osallisuuspäällikkö, sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Sivistys- ja hyvinvointijohtajan päätösehdotus:

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta päättää

antaa kaupunginhallitukselle edellä olevan vastauksen koskien kokonaisselvitystä siitä, kuinka kaupungin toimesta voidaan parantaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä kulttuuri- ja liikuntapalveluilla huomioiden esim. palvelujen asiakasmaksut.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Päivi Eteläpää ilmoitti jättävänsä asiasta eriävän mielipiteen.